

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Braseliassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Holma

Parisissa 10/2 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 328-95

Pariisissa helmikuun 11 p:nä 1936.

9 81 Pal. D 36.

17/2.36

5 C17

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i,

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Belgiasta n:o 1, joka käsittelee
aihetta:

Pohjoismainen yhteisymmärrys Brysselistä
katsottuna.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Pariisi:ssä 10 p:nä helmi kuuta 1936.

9 81 Sal. S 36.

17/2.36

Asia: Pohjoismainen yhteisymmärrys

Brysselistä katsottuna.

5 C17

Käydessäni äskettäin Brysselissä oli minulla pitkä keskustelu poliittisen osaston uuden päällikön vapaaherra van ZUYLENin kanssa erinäisistä nykytärkeistä kysymyksistä. Pitkään puhuimme myöskin Suomen uudesta orientoitumisesta. Puhuin asiasta samaan tapaan kuin vuoden alussa LAVALin kanssa, joten minun on turha sitä tässä uusia. Tahdon kuitenkin kiinnittää huomiota siihen että puhuteltavani ilmeisesti oli saanut sen käsityksen että pohjoismaisen lähentelyn pohjimmallaan tarkoituksena oli yhteisen puolustusrintaman luominen. Tämä näkyi m.m. siitä että hän minulta hieman ironisesti kysyi, onko meillä todellakaan mitään hyötystä Tanskan ja Norjan olemattomasta puolustustehosta. Selitin luonnollisesti, että yhteisymmärryksen perusta ja tarkoitus on paljoa syvemmällä, ettei sille ole annettu kirjallisia muotoja ja että se on pitkäaikaisen historiallisen ja sivistyksellisen kehityksen tulos.

Jos kohta tällä huomautuksella ehkei ollut sen syvempää tarkoitusta olen siitä kuitenkin tahtonut mainita, koska aikaisemmin en julkisuudessa enkä yksityisesti ole kuullut

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taikka nähnyt kysymystä näinpäin käännetyn. Teen sen sitä suuremmalla syllä koska vapaaherra van ZUYLEN, kun mainitsin että tämä uusorientatio on hyvin suopeasti otettu vastaan sekä Lontoon, Pariisin että Berliinin ulkoministeriöissä, peittelemättä sanoi ei uskovansa että Berliinin ilo on aito. Tämä taas antoi minulle luonnollisesti aiheen osoittaa, mitenkä hullunkurinen on näistä hänenkin sanoistaan ilmenevä luulo Saksan siis muka laskeneen meidän apumme esim. Saksan ja Moskovan välisessä yhteenotossa - joka apumahdollisuus nyt meidän uusorientatiomme kautta olisi lakannut olemasta! - sekä aiheen huomauttaa toiselta puolen että se seikka että me liitymme Skandinavian maihin on paras todistus siitä, ettei Skandinavian maissa siis ole taivuttu tuohon luuloon. Niin vaarallista ystävää Skandinavian maat tuskin olisivat ottaneet piiriinsä!

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Bruxselissa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Holma

Parisissa 14/2 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 331-98

Parisisissa helmikuun 12 p:nä 1936.

10/81 Pal. D. 36.

17/2. 36

Ulkoasiainministeriölle, 5 C17

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Belgiasta n:o 2, joka käsittelee aihetta:
Belgian suhtautuminen Etiopian selkkaukseen.

Holma.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o ..... 2.

~~Brysseli~~ Pariisi
ssa 10 p:nä helmi kuuta 19.36.

10/81 Sal. 3 -36.

Asia: Belgian suhtautuminen

7/2.36

Etiopian selkkaukseen.

5 C17

Käydessäni äsken Brysselissä oli minulla tilaisuus puhua otsakeasiasta ulkoministeriössä secrétaire général van LANGENHOVEN sekä directeur politique van ZUYLENin kanssa. Molempien puheista kävi ilmi että heidän käsityksensä mukaan tähänastiset pakotteet tulevat vaikuttamaan siksi voimakkaasti että Italia aikaisemmin taikka myöhemmin tulee paralysoiduksi ja että sillä tavalla MUSSOLINI tulee pakotetuksi suostumaan neuvotteluihin, konflikti selviytyy, Eurooppa säästyy sodasta ja Kansainliitto säilyttää prestigensä. Tämähän on käsitys jonka nykyään tapaa ainakin virallisesti yltyleensä Euroopan ulkoministeriöissä. Myönnän ettäivät puhuttelemani herrat, joiden yhtäpitävä sanontatapa vaikutti epäilyttävästi mot d'ordre'ltä, sentään asettuneet sille ulkokultaiselle kannalle kuin Haagin lähetystön raportin n:o 1^{x)} mukaan tekevät sikäläiset viralliset piirit, joiden kaksoispeleä Kansainliiton uskollisina kannattajina ja petrolin uskollisina myyjinä panee heidän suu-

x) Tiedoituksia n:o 35.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hunsa sellaisia hymyä herättäviä sanoja kuin että petroölipakote olisi "epäkäytännöllinen".

Tämä näöltään niin yksinkertainen kanta pakottaa meidät kuitenkin hieman tarkastamaan italialais-etiopialaisen selkkauksen nykyistä tilannetta.

Sen jälkeen kun Sir SAMUELin ja LAVALin rauhan-yritys joulukuussa oli mennyt karille ja poistettu Kansainliiton ohjelmasta, ei Ranskalla eikä Englannilla enää ole sitä niille 2/11 Genève'issä van ZEELANDin ehdotuksesta uskottua mandaattia löytää neuvottelupohja, jonka perustuksella he tunnetun ehdotuksensa tekivät. Näinollen loogillisesti ja juriidisesti alotteenteko on siirtynyt takaisin Genève'iin. Jokainen ymmärtää ettei Genève'in 54-päisessä neuvottelukunnassa, jossa kaikki eriävät intressit jos missään tulevat näkyviin, helposti tulla aikaansaamaan mitään uutta rauhan alotetta. Myöskin Ranskan uusi ulkoministeri FLANDIN ja Englannin uusi ulkoministeri EDEN lienevät sopineet siitä ettei mitään uutta alotetta lähiaikoina tehdä.

Osaksi senvuoksi että todella on herätty huomamaan petroölipakotteiden helposti vievän uusiin selkkauksiin, osaksi senvuoksi että liian useiden intressissä on ettei näitä pakotteita liiaksi laajenneta (katso Norsk Handels- og Sjøfartstidningenin äskettäistä kirjoitusta), mutta osaksi myös senvuoksi että käsitetään että Genève'issä uutta alotetta tuskin voi syntyä, pyritään nyt

omaksumaan alussa mainittu kanta ja pestään kädet.

Minun vaatimattoman käsitykseni mukaan tässä piilee hirvittävä vaara. Ensinnäkin se edellyttää että Italia on menossa polvilleen. Otaksukaamme että tämä käsitys pitää paikkansa, so. että Italia lakkaa olemasta suurvalta kaikine siitä seuraavine järjestyksineen Euroopan ulkopoliittisissa edellytyksissä, että Italia joutuu mustien alusmaittensa pilkattavaksi, että valkoinen rota menettää suuren lohkon prestigeään ja että Välimeressä kaikki arvot muuttuvat. Kuinka äärettömän arka Italian ja sen suurvalta-ase-man häiriintyminen - aivan riippumatta siitä että Italia itse ja sen diktaattori siihen ovat syypäät - on, todistavat Pariisin viimeaikaiset laajat neuvottelut ja keskustelut, joista ensi raportissa teen selkoa. Kuinka paljon helpommin näiden kysymysten arkuus pääsisi kehittymään pulaksi, jos MUSSOLINI todella pakotettaisiin canossaan. Régimen säilymisestä tai sortumisesta ei nyt enää ole puhe. Peli on paljon korkeampi.

Minulla on senvuoksi se käsitys että nykyinen kannotto, jota voi kuvata sanoilla wait and see tai laissez aller, on vanhurskaiden käppenristittäminen paremman puutteessa, lainkaan tahtomatta tässä puuttua kysymykseen siitä mikä tämän kannanmuutoksen esim. Lontoossa on aiheuttanut.^{x)} Onhan toki Kansainliiton tarkoitus ei vain estää

^{x)} Cityn tähänastiset menetykset pakotteiden johdosta noussevat 12 miljoonaan puntaan, Ranskan noin 1/2 miljaardiin frangiin.

konfliktien syntyä vaan lakkaamatta hakea mahdollisuuksia syntyneitten konfliktien selvittämiseksi.

Ottakaamme toinen mahdollisuus huomioon, se näet että Italian viimeaikaiset kieltämättömät sotilaalliset voitot jatkuisivat, että ennen suurta sadekautta esim. Harrar sittenkin joutuisi heidän käsiinsä t.m.s. Voiko Kansainliitto tätä taas katsoa rauhallisin silmin? Voiko Kansainliitto mitään tekemättä nähdä, miten hyökkääjäksi todettu suurvalta vapaasti ja kenenkään häiritsemättä nujertaa erään Kansainliiton jäsenen? Olisiko tämä sen moraalisempaa? Ja antaisiko Englanti tämän tapahtua? Ottaisiko Englanti tämän yhtä tyynesti kuin nykyisen tilanteen? Onko PERTINAX sittenkin oikeassa väittäessään ettei Kansainliiton toiminta koskaan voi tulla efektiiviseksi, jolleivät muutamat suurvallat yhdessä sitä perässään taluta.²

Kaikkeen yllämainittuun viitaten uskallan olla sangen pessimistinen tulevaisuuteen nähden, sillä asioiden nykykannalla ollessa on vaikeata nähdä mitään sellaista pääsyä umpikujasta, jonka voisivat samalla kertaa hyväksyä Genève, Rooma, Addis-Abeba ja Lontoo. Ja kuta kauemmin tätä jatkuu sitä vaikeammaksi ratkaisu käy, varsinkin jos on perää tiedossa että Italia ei lähsekään ole voimiensa loppupäässä. Ja kuka sen varmuudella sanoo? Tämä selittää myöskin kantani minkä tähden pidän onnettomuutena ettei LAVALin ja HOAREN joulukuussa tekemää ehdotusta koetettukaan kehittää neuvottelupohjaksi. Ja senvuoksi uskalsin raportisani n:o 44 sanoa, että ainoita ratkaisuja on palaaminen

samantapaiseen ehdotukseen. Lisään että siihen palaaminen nyt on paljoka vaikeampaa. Lyhyesti: olen levoton siitä että reaalipolitiikka nyt on pantu nurkkaan häpeemään. Toinen asia on että LAVALin ensi kädessä kaasivat vaalien läheisyys ja traditionaalinen kateus - LAVAL ja FLANDIN eivät ole ystävistä parhaat - eikä hänen reaalipolitiikkansa joka vastustajilleen vain oli tekosyy. Tulos on kuitenkin sama.

On paljon moitittu MUSSOLINIA siitä ettei hän kohta LAVAL - HOAREN ehdotuksen tultua tunnetuksi siihen suostunut. On mahdollista että tilanne olisi helpottunut; ennenkaikkea on varmaa että hänen samanaikainen puheensa oli hänen monista tyhmyyksistään suurin. Mutta jos katsomme asiaa yksinomaan hänen kannaltaan niin hän ei voinut toisin menetellä, sillä, kuten SAUERWEIN pari päivää sen jälkeen Roomasta kirjoittikin, hän oli kaukonäköisempi kuin muut, s.o. hän oli ensimmäinen huomaamaan ettei Lontoo tulisi ehdotusta hyväksymään. Senvuoksi hän riensi olemaan ensimmäinen siitä vapautuakseen. Hän on aina varomut sitoutumasta mihinkään ja kaikkein vähimmin hän saattoi sitoa itseään jo kuolemaan tuomittuun ehdotukseen. Minusta tätä puolta ei ole kylliksi otettu huomioon.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brüsselissä olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Holme

Pariisi 18/3 1936

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 628-170

Pariisissa maaliskuun 20 p:nä 1936.

15 82 Pal. D - 36

22/3.36

2

5 C17

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 3 Belgiasta, joka käsittelee
aihetta:

BECKin käynti Belgiassa viime kuun
vaihteessa.

Kolma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Pariisissa 18 p:nä maaliskuuta 1936.

15 82 Pal. S. 36

23/3 -36

Asia: BECKin matka Belgiaan viime
kuun vaihteessa.

5 C17

Oleskellessani äskettäin pari päivää Brysselissä utelin eräältä Belgian oloja erittäin hyvin tuntevalta virkaveljeltäni otsakeasiaa.

Hän kertoi että BECK ja van ZEELAND Genève'issä olivat "toisensa löytäneet". Hehän ovat molemmat nuoria, aktiivisia valtiomiehiä, jotka katsovat maailmaa jossain määrin toisin silmin kuin heidän maailmansodan ja Versaillesin värittämät edeltäjänsä ja jotka suhtautuvat suuriin naapureihinsa vastaavasti jossain määrin muuttuneella tavalla.

Oli päätetty että van ZEELAND kävisi Varsovassa allekirjoittamassa kauppasopimuksen, mutta kun hänelle ei sopinut, BECK joka kuten tunnettua rakastaa matkustamista, tarrjoutui tulemaan Brysseliin.

Kertojani sanoi tietävänsä ehdottoman varmasti että BECKin takatarkoitus oli sillä matkalla käydä virallisesti Lontoossa mutta että, kuten raportissani Pariisi n:o 10 jo mainitsin, Englannin hallitus ei pitänyt ajankohtaa otollisena.

Kertojani joka tuntee Belgian kullisientakaisen elämän kymmenellä sormellaan, ei luullut mitään muuta tapahtuneen vie-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

railun kuluessa kuin että molemmin puolin selviteltiin tilannetta ja koetettiin löytää yhteisiä näkökantoja.

Huhu että BECK olisi koettanut van ZEELANDia vieroittaa Ranskasta ei liene oikea. Ei liioin päinvastainen huhu että BECK olisi pyrkinyt Brysselin kautta taasen lähentelemään Ranskaa.

Muuten oli BECKiä suuresti juhlittu; kertojani sanoi: kuten hallitsijaa. Joka kerta kun hän lähti autossaan liikkeelle, hänen vaunuaan ympäröi kymmenisen poliisia tai salapoliisia moottoripyörän selässä. Tämä varovaisuustoimenpide oli ehkä tarpeellinen, koska Belgiassa asuu paljon nykyiseen régimeen tyytymättömiä puolalaista ainesta, mutta rauhallisiin brysseliläisiin tämä oli vaikuttanut naurettavalta.

P.S. Saksan asianshoitaja sanoi tänään tietävänsä että BECK Brysselin-matkallaan oli pyrkinyt käymään virallisesti Pariisissa, mutta että täältäkin ilmoitettiin ajankohdan olevan vähemmän sopivan.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA: _____

Prussalin lähetysraportti n:o 4.

Ministeri Holma

31/5 - 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o

1207-807

Pariisissa kesäkuun 2 p:nä 1936.

26 / 83 Sal. 11. 36.		
7/6 - 36	19	11
	0-2012	11
5	C17	

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen ohellisena lähettää Ulkoasiainministeriölle ministeri HOLMAN raportin Belgiasta n:o 4, joka käsittelee aihetta:

Belgian äskettäiset parlamenttivaalit. I.

V.a. Asiainhoitaja:

E. Holman

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .
RAPORTTI n:o 4.

Brysseli ssä 31 p:nä touko kuuta 19.36.

Asia: Belgian äskettäiset parla-
menttivaalit. I.

Salainen.

26/83 Sal. (1936)

5/6-36

5 C17

OSASTO	ASIA
--------	------

Koska Suomen lehdissä ei mielestäni ole tarpeeksi yksityiskohtaisesti selostettu Belgian äskeisiä parlamenttivaaleja (24/5), on syytä niitä hieman tarkemmin tarkastaa numeroiden valossa.

Vaaleissa saivat eri puolueet ääniä seuraavasti (äänestäjien luku oli 2.360.025):

P u o l u e	ääniä	%	paikkoja
Katoliset	675.483	28,6	63
Liberaalit	291.399	12,3	23
Rexistit	271.347	11,4	21
Sosialistit	757.537	32	70
Frontistit	166,427	7	16
Kommunistit	143,234	6	9
Muut	53,594	2,2	0

Verrattuina edellisten vaalien (1932) tuloksiin nämät numerot saavat seuraavan taustan:

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Puolue	Ääniä		%		Paikkoja	
	1932	1936	1932	1936	1932	1936
Katooliset	899.897	675.483	38,54	28,6	63	79
Liberaalit	333,466	291.399	14,28	12,3	24	23
Rexistit	-	271.347	-	11,4	-	21
Sosialistit	866.817	757.537	37,12	32	73	70
Frontistit (= kansall.flaa- milaiset)	126.113	166.427	5,40	7	8	16
Kommunistit	65.905	143.234	2,82	6	3	9

Viimeaikaisten hallituspuolueiden (katooliset, liberaalit, sosialistit) häviö äärimmäisyyspuolueiden hyväksi on todellisuudessa, mitä tulee menetettyihin paikkoihin, vielä suurempi, sillä edustajien lukumäärä korotettiin juuri ennen vaaleja 187:stä 202:een.

Vaaleissa 1932 oli äänestäjien lukumäärä melkein sama kuin nyt, nim. 2.335.203. Voi siis sanoa että kansan dynaaminen tahdonilmaisu ei ollut muuttunut.

Seuraavassa raportissa, kun olen ehtinyt paikan päällä hieman tutustua mielialoihin ja ennen kaikkea rexismin odottamattoman suureen voittoon, koetan analysoida vaalituloksen merkitystä. Huomautan jo tässä että rexismi ei merkitse, nimestään huolimatta, kuningasmielisyyttä. Sana Rex on lyhennys sanoista Christus Rex; näin DEGRELLE näet nimitti liikkeensä ensimmäistä alkumuotoa jolla oli selvästi uskonnollinen pohja.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Braseliin lähetystä raportti raportti n:o 5.

Ministeri Holma

2/6-1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1243-3/6

Pariisissa kesäkuun 5 p:nä 1936.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
28/84 Jal. 36.		
876-36	5	?
	5	C17

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle
raporttini Belgiasta n:o 5, joka käsittelee aihetta:

Belgia ja Ranska.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

28 / 84 Pal. 11 36.

Brysselissä 2 p:nä kesä kuuta 1936.

Asia: Belgia ja Ranska.

8/6-36
5 C17

Ministeri IDMANin raportin n:o 25 johdosta, jossa hän kertoo Belgian Puolan-lähettilään, hänen mielestään jopa odottamattomalla tavalla, arvostelleen ranskalaista politiikkaa, en voi olla huomauttamatta että niinä monina vuosina, joiden kuluessa olen edustanut maatani Belgiassa, olen tehnyt saman havainnon belgialaisiin diplomaatteihin nähden yleensä; menisinpä niin pitkälle että väittäisin Belgian ulkoasiainministeriön olevan tšekäläisen ranskalaisvastaisen mielialan tärkeimpiä tyys-sijoja.

On tosin luonnollista että Belgian suuri yleisö, vallooneja myöden, on erittäin arka ei ainoastaan itsenäisyydestään vaan myös siitä että tätä itsenäisyyttä respektoidaan. Tässä suhteessa saksalaiset maailmansodan aikana tekivät ehkä suurimman erehdyksensä, siinä näet etteivät käsittäneet suhteellisesti äsken itsenäistyneen kansan ymmärrettävää arkuutta. On kuvaavaa että Belgian lehdistä nykyisin ehkä eniten ranskalaismielinen "L'Indépendance Belge" aikoinaan perustettiin suojelemaan vasta saavutettua itsenäisyyttä Ranskaa vastaan, aikana jolloin pelättiin Belgian ensimmäisen kuninkaan avioliiton Louis

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Philippen tyttären kanssa voivan johtaa liian suureen ranskalaiseen vaikutukseen Belgiassa.

On samoin luonnollista että belgialaisissa diplomaateissa, joiden erikoistehtävänä on vaalia Belgian itsenäisyyttä, tämä arkuus on erikoisesti kehittynyt. Tämä ei riittäne kuitenkaan yksinään asiata selittämään.

Olen useasti mietiskellyt syvempiä syitä tähän ilmiöön, sitä suuremmalla syyllä kun belgialaiset diplomaatit melkein poikkeuksetta ovat lähtöisin ranskankielisistä perheistä ja oloista. Olen tullut siihen vakaumukseen, joka perustuu moniin keskusteluihin Belgian diplomaattisten edustajien kanssa, että heissä eräänlainen alemmuuskompleksi on tuon mielialan aiheuttanut. Varsinkin ennen sotaa, jolloin Belgia ei vielä ollut tunnustettu suurvallaksi ja jolloin sillä ei vielä ollut ambassaadeja kuten nyt, belgialaiset diplomaatit tunsivat katkeruutta ranskalaisiin virkaveljiinsä nähden, jotka kaikkialla pääsivät ensi sijalle ja joita kohdeltiin suuremmalla égard'illa kuin heitä itseään. Täytyyhän myös myöntää, että ranskalaisissa diplomaateissa varsin usein tapaa eräänlaista ylimielisyyttä, nonchalancea, joka heidän sitä itse tahtomatta helposti muita loukkaa. Belgialaisten diplomaattien arkuus lisääntyi ehkä myös maailmansodan aikana, jolloin he tavallaan olivat samoisinko toisten armoilla.

Tulen ajatelleeksi hyvää ystävääni kreivi d'URSEL'ia, jonka kanssa kymmenisen vuotta olen ollut yhteistyössä (hän on nyt Belgian lähettiläänä Sveitsissä). En muista hänen ker- taakaan puhuneen ystävällisesti ranskalaisista.

Alussa mainitussa raportissa mainitaan myöskin että Varsovassa mielellään verrataan toisiinsa Puolan ja Belgian ulkopoliittista asemaa. Tähän käsitykseen nähden, jonka usein tapaa myös maailmanlehdistössä (erikoisesti BECKin Bryssel-matkan yhteydessä viime talvena), voi olla mielenkiintoista mainita, että d'ORMESSON (tai PERTINAX?) äsken polemisoi sitä vastaan, huomauttaen päinvastoin että Puolan asema kahden keskenään vastakohtaisuussuhteessa olevan suurvallan välillä jopa puserruksessa on aivan toinen kuin Belgian, jota suojelee kaksi keskenään ja sen itsensä kanssa ystävyysuhteessa olevaa suurvaltaa nim. Ranska ja Englanti.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Braseliassa olevan lähetystön raportti n:o 6

Ministeri Holma

7/6 - 1956

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa kesäkuun 6 p:nä 1936.

N:o 1256-320

	27/84 Pal.	11. 1936.
8/6.36		
5	97	

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Belgiasta n:o 6, joka käsittelee
aihetta:

Etiopian kysymyksen nykyinen vaihe. III.

Holma

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Brysselissä 3 p:nä kesäkuuta 1936.

Asia: Etiopian kysymyksen
nykyinen vaihe. III.

27/84 Tal. N. 126.		
8/6.36	8	111
	6.210	1000
5	C17	

Kävin tänään Belgian ulkoasiainministeriön kansliapäällikön ministeri van LANGENHOVEN puheilla kyselläkseni mitä hän ja mahdollisesti mitä Belgian hallitus arvelee Genève'in ensi neuvostokokouksesta, mikäli koskee pakotteiden pysyttämistä tai lakkauttamista.

Olin huomaavinani aluksi pienen hesitation hänen alkaessaan muovailla vastaustaan ja olin lukevinani hänen mieltivän suhdettamme Belgian pohjoiseen naapurimaahan n.k. neutraalien ryhmässä. Mutta tämän lyhyen epäröinnin jälkeen hän alkoi varsin avoimesti selittää kantaansa joka luonnollisesti, varsinkin katsoen siihen että hän tällä hetkellä, hallituspulaan katsoen, faktillisesti on vastuussa maan ulkopolitiikasta, ei voi olla muu kuin hallituksen omaksuma.

Hänen ajatusjuoksunsa oli jotenkin seuraava.

Olemme kaikki laskelmissamme ~~erähtyneet~~ suuresti erehtyneet ja on tunnustettava tämä erehdys. Lykkäämällä kysymyksen ratkaisu määräämättömään tulevaisuuteen jäävät kaikki suuret kansainväliset kysymykset samoin ilmassa heilumaan. Siten riskeerataan Kansainliiton tulevaisuus, joka ei voi muuta kuin kärsiä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siitä että tällainen taakka säilytetään sen niskaan. Ainoastaan ajamalla realistista politiikkaa voimme pelastaa mikä pelastettavissa on. Sanktioiden jatkuminen ei ole materiaalisesti oikeutettu, sillä mikään ei todista että pakotteiden tarkoitus olisi "une punition ou une pénalité".

Kysymys on näinollen lähinnä siitä miten löytää formula, joka samalla kun se myöntää tosiasian, pelastaa periaatteen. LANGENHOVE katsoi että tärkeintä sittenkin oli lokakuussa flagrantin hyökkäyksen nimenomainen toteaminen. Kansainliitto siis ei ole ollut uskon periaatteilleen, sen mahdollisuudet saada nämä periaatteet tunnustetuiksi ovat sensijaan olleet liiaksi rajoitetut.

On väärin, jatkoi hän, väittää että pakotteet olisivat olleet vailla merkitystä ja tehoa. Ne ovat tuottaneet Italialle monta harmia ja vaikeutta. Ne ovat varmasti olleet omiaan varoittamaan toisia Italian esimerkkiä seuraamasta.

Kun kysyin mitä hän arvelee Italian taipumuksesta antaa Välimeri-paktin tai muussa muodossa Englannille ja muille valloille tarpeellisia takeita Rooman uuden imperiumin vaarattomuudesta naapureille ja Välimeren muille maille, LANGENHOVE vastasi ei siitä asiasta voivansa sanoa mitään eksaktista.

Hieman vältellen LANGENHOVE antoi minun ymmärtää ettei Hollannin hallitus liene taipuvainen katsomaan tilannetta näin realistisesti, mutta hän ei syventynyt, ymmärrettävistä syistä, aineeseen.

Salasähkötin Pariisin kautta ylläolevasta, sähke n:o 42. Sen lopulla huomautin myös Belgian yleisen mieliteen yhä enemmän kallistuvan kannattamaan umpikujan realistista ratkaisua. Kaikki ne lehdet jotka olen lukenut ovat tällä kannalla, ja useitten isompien kaupunkien kauppakamarit ovat tässä mielessä kääntyneet hallituksen puoleen. Belgialle, kuten tunnettua, pakotteiden jatkuminen merkitsisi suurta taloudellista tappiota.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C17

ASIA:

Pyssolissa olevan lähetystön rap. n:o 7.

Ministeri Holma.

Pariisi 7/7 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa heinäkuun 11 päivänä 1936.

N:o

1520-391

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
39/86	lue:	36
14/7.36	?	
5	017	

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö täten kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle ministeri HOLMAN raportin Belgiasta n:o 7 joka käsittelee aihetta:

Belgian äskeiset parlamenttivaalit, II,

Uusi hallitus. Lakot.

V.a. asioinnoittaja:

E. O. Soranen

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.
Ranskan
maaseudulla 7 p:nä heinä kuuta 1936.

Asia: Belgian äskeiset parlamentti-
vaalit, II. Uusi hallitus. Lakot^{x)}.

39/86 (ae.)	36
14/7.36	3
5	17

Parlamenttivaalien (24/5) jälkeisenä sunnuntaina toimitettiin Belgiassa n.k. provinssivaalit, joiden vaalitekniikka on sama kuin parlamenttivaalien ja joiden erikoismerkitys on siinä että n.k. conseils provinciaux näyttelevät huomattavaa osaa maaseudun poliittisessakin elämässä. Niillä on m.m. ratkaiseva merkitys senaatinvaaleihin.

Näiden vaalien tulos oli suurin piirtein sama kuin edellisenä sunnuntaina toimitettujen parlamenttivaalien. Rexistien äänimäärä kasvoi tosin vielä 9,000:lla ja frontistien 10,000:lla, kommunistien sensijaan laski 5,000:lla ja sosialistien 16,000:lla, mutta liberaalien nousi 30,000:lla ja katolisten samoin 12,000:lla.

Rexistit, joita ei ollut olemassa vaaleissa vuonna 1932, saivat nyt 696 täytettävästä paikasta 78. Kommunistit saivat 27, v:n 1932 vaaleissa vain 7. Frontistit

x) Ranskan viimeaikaiset tapahtumat ja valmistautumiseni Genève'in yleiskokousta varten ovat estäneet minua aikaisemmin palaamasta otsakeasiaan, josta jo toukokuun 31 päivänä lähetin ensimmäisen raporttini (Bryssel, n:o 4).

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
Tavallinen.
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

saivat 50, v:n 1932 vaaleissa 31. Sosialistit saivat 221 paikkaa, menettään v:een 1932 verraten 20 paikkaa, liberaalit 89, menettään 6, ja katoliset 224 paikkaa, menettään kokonaisuudesta 94. Katolisten suuri tappio v:teen 1932 verraten manifestoitui siis näissäkin vaaleissa, mutta luultiin yleensä että katoolisten, liberaalien ja sosialistien edellisenä sunnuntaina todettu tappio jatkuisi ja rexistien voitto kasvaisi paljon voimakkaammassa tempossa. Rexistien uusi voitto oli odotettua pienempi. Katoolisten ja liberaalien tappiokäyrä ei enää jatkunut vaan muuttui suhteelliseksi voitoksi. - Kommunistit ja sosialistit hävisivät joitain tuhansia ääniä parlamenttivaaleihin verrattuna.

x

x

x

Belgian vaalien tuloksia tarkastaessa pistää ensi kädessä silmään katolisten suuri tappio. Itse asiassa tämä ei ihmetytä. Ensimmäisessä raportissani Brysselistä, muistaakseni helmikuulta 1928, tein Belgian sisäpolitiikkaa selostellessani sen väitteen, että ~~katoolisten~~ katolisen puolueen jatkuva säilyminen suurena, Vatikaanin koossapitämänä, kaikista yhteiskuntaluokista kokoonpantuna, epäkäytännöllisenä ja vaikeasti käsiteltävänä puolueena oli kyseenalainen, sekä että Belgian sisäpoliittinen elämä ei voi tulla normaaliksi ennenkuin tähän tulee muutos. Luulen, että olemme siihen nyt menossa.

Katolisen puolueen heterogenisuus, se kun sisälänsä pitää erivärisiä konservatiiveja, vanhan aristokratian

edustajia, flaamilaisia demokraatteja ja flaamilaisia talonpoikia (Boerenbond) sekä loppujen lopuksi joukon vallonilaisiakin aineksia, on ollut, mikäli ymmärrän, esteenä maan poliittisen elämän luonnolliselle kehitykselle, luoden epätervettä klikkisysteemiä ja vaikeuttaen siten kontrollia julkistenkin asiain hoidossa. Nämä näkökohdat selittävät ainakin osaksi, miten nuoren rex-liikkeen johtaja, häikäilemättä vetämällä esille kieltämättömiä epäkohtia jopa odottamattomia väärinkäytöksiä varsinkin katolisen puolueen johtajien toiminnassa, saattoi houkutella puolelleen niin suuria määriä tyytymättömiä aineksia. Aivan samoin kuin Ranskassa, tyytymättömyys parlamenttiin ja parlamentaaristen puolueiden ja puoluepukarien toimintaan täälläkin karkoitti satojatuhansia äänestäjiä tähänastisten hallituspuolueiden ~~riveistä~~ riveistä. Degrellen häikäilemätön vaaliagitatio sai nämä joukot hakemaan uusia signaaleja tämän suurisanaisista lupauksista, joista on hyvin vaikea ulkopuolisen löytää mitään ohjelmallisia suuntaviivoja. Kun Ranskassa tyytymättömyys hakeutui vasemmalle, se Belgiassa hakeutui rexismiin, jota lähinnä täytyy nimittää fascistishenkiseksi liikkeeksi, monessa suhteessa muistuttaen Hitlerin ensi liikehtimisiä.

Katolinen puolue, joka vuodesta 1884 on ollut Belgian suurin puolue, pieneni täten siinä määrin, että uudessa parlamentissa sosialistit nyt muodostavat suurimman ryhmän. Tämä on ollut katoliselle puolueelle kova isku.

x) Niinpä Antwerpenin ent. pormestarin, sittemmin talousministerin, CAUWELAERTIN samoinkuin tunnetun senaattorin SEGERSIN poliittisen karriäärin voi katsoa loppuneeksi DEGRELLEN paljastusten seurauksena.

Erittäin tärkeätä on mielestäni todeta, että DEGRELLEN voitto saavutettiin melkein yksinomaan vallonisilla alueilla asuvien, suhteellisesti harvalukuisten katolisten riiveistä, missä katolisten menetykset nousivat n. 15-20 %:iin, kun sitävastoin flaamilaisella alueella suurimmatkin tappiot pysyttelivät n. 5 %:ssa äänestysaluetta kohti. Tämä riippuu siitä, niin DEGRELLE itse väittää, että hän ei ole vielä ehtinyt organisoida ~~liikettä~~ liikettään Flaamiassa. Siihen hänellä ei myöskään liene ollut tarpeeksi rahaa. Sitäpaitsi hän ei puhu flaaminkielistä^{x)}. Mutta on otettava huomioon, että hänen puhuessaan ranskaksi flaamilaisilla seuduilla, flaamilaisetkin, jotka yleensä eivät mene ranskankielisiin kokouksiin, täyttävät salit ääriään myöten. Näissä olosuhteissa on ~~varmasti~~ varsin todennäköistä, että hyvin järjestetty reivistinen propaganda Flaamiassa voi viedä ensi kerralla tuloksiin, jotka käyvät katolisille paljoka katastrofaalisemmiksi.

Oli miten oli, se seikka, että katolinen puolue, kuten yllä sanottiin, on menettänyt huomattavan osan vallonisia (s.o. Ranskaan päin graviteeraavia) äänestäjiään, voi johdonmukaisesti merkitä sitä, että katolinen puolue tästä lähtien saa vahvemman flaamilaisen värityksen. Ottaen huomioon, että katolisen puolueen vahvin tuki, flaamilainen oikeisto, ulkopoliittisesti on, jollei sentrifugaalinen, niin kuitenkin vahvasti antiranskalainen, tällä tosiasialla voi olla huomattavakin vaikutus Belgian ulkopoliittikkaan lähia-

---

x) DEGRELLEN isä ja äiti ovat ranskalaista alkuperää, mutta nykyisin Belgian alamaisia. Hänen rouvansa on ranskalainen.

koina. Toiselta puolen ei liene siis syytä päätellä Rexin eo ipso merkitsevän vähentyvää ranskalaisväritystä.

x x x

Olen koettanut sanomalehdistä ja kirjallisuudesta päästä selville siitä, mitä loppujen lopuksi rexismi on ja mihin se pyrkii. Toistaiseksi on mielestäni ~~vaaka~~ vaikeata jopa mahdotonta sanoa muuta kuin että se pyrki tapoja ja poliittisia oloja puhdistamaan, vähentämään parlamentin merkitystä (jopa vähentämällä puoleen edustajien lukumäärää) sekä valmistamaan korporatiivistä maailmankatsomusta. Kaikesta siitä paljosta, mitä rexismistä on kirjoitettu, on mielestäni eräs ote DEGRELLEN milanolaiselle "Cofriere Della Sera'lle" antamasta haastattelusta heti vaalien jälkeen ehkä kuvaavin. Tämä kuuluu suomennettuna seuraavasti:

"Rexistinen liike rajoittuu ennen kaikkea moraaliin ~~kansanluokkien~~ päämääriin: kansanluokkien solidariteettiin, perhehyveiden restauraatioon, palaamiseen maatyöhön. Rexismi ei tahdo ainoastaan aikaansaada tärkeitä reformeja taloudellisella, poliittisella ja sosiaalisella alalla, vaan se pyrkii ennen kaikkea maan moraaliseen ja sosiaaliseen uudelleen rakentamiseen. Tässä suhteessa emme anna perää, vaan tulemme olemaan leppymättömiä taistelussamme eri puolueiden vanhoja karyatiideja sekä poliittisia ja finanssikompromisseja ja -intriigejä vastaan, jotka ovat vieneet Belgian kuilun partaalle. Rexismi on antiparlamentaarinen. Toistaiseksi tyydymme tosin edustajien lukumäärän vähentämiseen, parlamentin vallan rajoittamiseen ja

senaatin hävittämiseen, pannen sen sijalle korporatiivisen Kamarin."

Parlamentin kokoonnuttua eräs rexistinen edusmies puheessaan, joka oli koko liikkeen neitsytpuhe, esitti laajemmin näitä ajatuksia, mennen aika pitkälle valtiososialismin ja sentapaisten aatteiden tiellä, siten muistuttaen elävästi eräitä natsiliikkeen kehitysperiodeja^{x)}.

Kerrotaan yleisesti, että kuningas, joka yleensä suosii "nuoria" ja erikoisesti n.k. les jeunes catholiques, joista piireistä sivumennen sanoen myös van ZEEELAND on läh- töisin, suosisi kaikessa hiljaisuudessa myös rexismiä. DEGRELLE opiskeli näet viitisen vuotta Louvainissa, näiden piirien pää- pesässä, ensiksi juridiikkaa, sitten arkeologiaa ja vihdoin teologiaa, kuitenkin tutkintoja suorittamatta. Hän lähti sitten laajoille matkoille, elättäen itseään m.m. Yhdysvalloissa muu- taman vuoden kuluessa jos jonkinlaisella työllä. Palattuaan Belgiaan muutamia vuosia sitten hän ensin koetti saada aikaan uskonnollisen puhdistusliikkeen, jolle hän antoi nimen Christus Rex. Noin vuosi sitten hän ~~siirsi~~ siirsi toimintansa po- liittiselle ja sosiaaliselle pohjalle, mistä nykyinen liike sai oleellisesti alkunsa. On syytä mainita että DEGRELLE alkoi poliittisen taistelunsa vasta pari kuukautta ennen vaaleja, jo- ta seikkaa silmälläpitäen, hänen suuri voittonsa on kakainver- roin huomattava.

Olisi ennenaikaista ennustella millainen tulevaisuus

---

x) Samassa parlamentin istunnossa syntyi täysi tappelu kun muudan rexisti syytti hallituksen jäseniä mädännäisyydestä. Itse vanhaa VANDERVELDE oli vaikea estää käymästä sananmukaisesti välihuu- tajan kimppuun.

realistisellä liikkeellä voi olla. Loogillisesti tekisi mieli sanoa, että sen ohjelmattomuus ja häikäilemättömyys eivät voi sille taata pitkäkkään ikää tai menestystä, mutta katsoen nykyajan yleiseen tyytymättömyyteen ja laajojen piirien taipuvaisuuteen tarttua mihin oljenkorteen tahansa, sekä pitään mielessä, millä tavalla eräät muut sodanjälkeiset reformaattorit ovat alkaneet, on ehkä paras sulkea toistaiseksi ainakin toinen, loogillinen silmä voidaksemme toisella sen realistisemmin seurata rexismin otteita tulevina Euroopalle niin tärkeinä aikoina. On myös kuvaavaa että laajoissa belgialaisissa piireissä, joissa olen tilanteesta keskustellut, tapaa odottamattoman paljon ymmärtämystä DEGRELLEn hyväksi. Jopa ulkoasiainministeriön korkeissa virkamiehissä tapasin tällaista.

x

x

x

En ole paljon ehtinyt seurata uuden hallituksen syntyä enkä sen ohjelmaa, minkävuoksi rajoitun siinä suhteessa lyhyesti toteamaan seuraavaa.

Parlamentaarisen tradition mukaisesti kuningas ensiksi pyysi van ZEEELANDia muodostamaan uuden hallituksen. ^{x)} Tämä kieltäytyi vedoton, hieman sentimentaalisesti, lastensa kasvatukseen, mutta myös siihen, että vaalien tulos ei hänelle ollut kyllin suuri garanttia sen ohjelman jatkamiseksi ja toteuttamiseksi, jonka merkeissä hän huhtikuussa 1935 otti hallitusedesvastuun päällensä. Ilmeisesti tämä oli vain temppu, jotta

---

x) Lienee syytä mainita, että kuningas pulan syntyessä vuoron perään konsultoi kaikkien puolueiden johtajia, myös DEGRELLEä sekä kommunistien johtajaa joka nyt ensi kertaa virallisesti oli hallitsijan puheilla.

kuningas tulisi pakoitetuksi kääntymään suurimman puolueen, nim. sosialistien, johtajan VANDERVELDEN puoleen, minkä kuningas tekikin. VANDERVELDE yritti pari päivää, mutta huomasi kohta mahdottomaksi saada porvarillisia puolueita suostumaan niihin sosiaalisiin uudistuksiin, jotka sosialistit puolestaan panivat ehdoksi ja jotka lähentelivät Ranskan kansanrintaman tunnettua minimiohjelman. Liberaalit pelkäsivät sitäpaitsi nimenomaan sitä, että suostuminen yhteistyöhön sosialistien kanssa sillä pohjalla ajaisi liberaalisiakin valloneja rexismiin syliin.

Kun VANDERVELDE ei onnistunut, meni kapula uudelleen van ZEELANDille, mutta hänkään ei kyennyt saamaan aikaisempia hallituspuolueita, s.o. katolisia, liberaaleja ja sosialisteja, saman katon alle, minkä vuoksi hän antoi kuninkaalle kielteisen vastauksen. Tällöin, mikäli olen oikein informoitu, kuningas, uhaten muussa tapauksessa hajottaa parlamentin, antoi pääpuolueiden ymmärtää, että hän halusi hallituspulan lakkaavan mahdollisimman pian jotta sisäinen tilanne stabilisoituisi. Tämän painostuksen alla van ZEELAND loi hallituksensa, joka on kokoonpantu samoista puolueista kuin hänen aikaisempikin hallituksensa.^{x)}

Itse asiassahan uuden hallituksen parlamentaarinen selkäranka on erittäin vahva, sillä rexistit, flaamilaiset frontistit ja kommunistit eivät yhteensä muodosta suurempaa oppositiota kuin 46 paikkaa, s.o. 23 %, minkä lisäksi oppositioai-

---

x) Uuden hallituksen 14 jäsenestä 6 on sosialisteja, m.m. varapääministeri VANDERVELDE, ulkoministeri SPAAK (uusi tällä alalla, ollut ennen jonkun pienemmän erikoisministeriön hoitaja), rahaministeri de MAN, y.m. Monivuotinen puolustusministeri, liberaali DEVEZE ei ole uudessa hallituksessa.

nekset keskenään ovat täysin erimieliset. Mutta vaikeudet hallituspuolueiden sisäisten erimielisyyksien vaimentamiseksi ovat sitä suuremmat. Ensimmäiset vaikeudet van ZEEELANDille eivät tulleetkaan resistien taholta vaan vasemmalta, tunnettujen lakkojen painostuksen muodossa.

Hallituksen deklaratio oli erittäin ylimalkainen todistaen, ettei hallituksessa ole sisäistä sosiaalista homogenisyyttä. Paljon on tosin jätetty tulevaisuuden varaan, mutta paljon on lakkoja silmällä pitäen täytynyt kuitenkin deklaratioon ottaa.

Koetan syksymmällä palata hallituksen ohjelmaan ja mahdollisuuksiin panna voimaan suunnittelemaan uudistuksia. Tyydyn tässä vain mainitsemaan, että niin ihmeelliseltä kuin se kuuluukin, Belgian parlamentti nyttemmin on suurella enemmistöllä hyväksynyt samat sosiaali-poliittiset periaatteet kuin olivat Ranskan lakkolaisten vaatimukset, s.o. 40 tunnin työviikon, palkatun loman, y.m., kuitenkin sillä rajoituksella, että 40 tunnin työviikkoa ei ainakaan toistaiseksi panna voimaan muissa teollisuuksissa kuin sellaisissa, joissa työ on poikkeuksellisen raskasta.

Lopuksi pari sanaa Belgian viimeaikaisista lakko-
liikkeistä, joita ikävä kyllä en ole voinut niitäkään läheltä seurata.

Aivan kuten Ranskaankin nähden sanoisin, että itse liike on selitettävissä maan sosiaalisista oloista itsestään, olkoon että ulkomaalaista vaikutusta, tuli se sitten Ranskasta, Espanjasta, Moskovasta, Saksasta tai Hollannista, on ollut havaittavissa. Belgia on maa, joka pääasiassa elää teollisuu-

destaan ja jossa siis työnantajien ja työntekijien väliset suhteet aina ovat olleet arat. Ei tule liioin unohtaa, että viimevuotinen devalvatio on korottanut hintoja hallituksen ponnistuksista huolimatta. Niinpä leivän hinta on noussut 1 fr. 40:stä 1 fr. 80:een, siis 28 %:lla. Sen sijaan ei palkkoja ole, mikäli tiedän, samaan aikaan lainkaan nostettu.

Syventymättä tähän monisärmäiseen kysymykseen tahdon kuitenkin huomauttaa, että näissä olosuhteissa täytyy kysyä, tuleeko devalvation tähänastinen, talouselämää kieltämättä virkistytännyt vaikutus tämän jälkeen jatkumaan. Kaikesta tästä lähemmin, kun, kuten toivon, syyskuussa voin paikan päällä tutustua uuden tilanteen kehitykseen.

x

x

x

Lopuksi seuraava huomautus. Eupenissä ja Malmédyssä saksalaismieliset, noudattaen Berlinistä tulleita ohjeita, parlamenttivaaleissa jättivät tyhjät äänestysliput. Näiden lukumäärä oli pienempi kuin "Heimatbundin" v. 1932 kokooma äänimäärä. Jotkut vetävät tästä sen johtopäätöksen että pro-saksalainen vaikutus olisi vähenemässä näissä rajapitäjissä.

H. Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Prinsessa olevan lähetysten raportti n:o 8.

Ministeri Holma

Parisissa, 7/8 - 1936.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa elokuun 7 päivänä 1936.

N:o 1767-436

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 43 / 86 Pal. D. 1936.		
10/8-36	No	LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C12	

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Brysselin raporttini n:ot 8 ja 9, jotka käsittelevät aiheita:

- n:o 8 Kauppasuhteemme Belgiaan ja
- " 9 Belgian suhtautuminen Kansainliiton muutassuunnitelmiin.

Holma.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 8a

Pariisissa 7 p:nä elo kuuta 1936.

Asia: Kauppasuhteemme Belgiassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
43/86 Sal. D. 1136		
10/8. 36	52	1136
OSASTO	ASIA	
5	C17	

Käydessäni eilen Brysselissä käväsia myöskin ulko-
asiaiministeriön kaupallisen osaston v.t. päällikön luona, jona
ka kanssa totesimme ettei maittemme välisissä kaupallisissa
suhteissa ole sen parempi mitään häiritseviä pilviä. Toiselta
puolen ei tule unnistaa silmiään siltä mahdollisuudelta että
jo nyt havaittavissa oleva, devaluation ja uusien sosialisten
lakien aikaansaama hintain nousu on herättänyt paljon sekä
tyytymättömyyttä että huolestunista taloudellisissa piireissä
ja että uudelleen on alkanut vaatimus suojelutoimenpiteiden
voimaantamiseksi. Toistaiseksi näytti kuitenkin siltä ettei
meidän vientitavaroitamme vaara uhkaa.

Holma.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Holma

Parisissa, 7/8-1956.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Pariisi:ssä 7 p:nä elo kuuta 1936.

Asia: Belgian suhtautuminen Kansainliiton
pakotin muutossuunnitelmiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
43/86 Tal. N. 136		
10/8-36	No	LII
OSASTO	AGIA	
5 C17		

Koska Ulkoasiainministeriön kirjelmässä n:o 7452 nimenomaan pyydettiin minua ottamaan selkoa asemamaitteni suhtautumisesta otsakekysymykseen, päätin, ajan täpäryydestä huolimatta, käydä eilen Brysselissä, missä tapaaminen oli minulle etukäteen järjestetty Belgian ulkoministeriön secrétaire générale'n, ministeri van LANGENHOVEN kanssa.

Pitkästä keskustelustamme kävi ilmi seuraavaa, mistä jo osaksi tänään salasähkötin (n:o 50).

Belgian hallitus on, joskaan se ei ole vielä siitä tehnyt nimenomaista päätöstä, aikonut olla lähettämättä Kansainliiton sihteeristölle sellaista memorandumia otsakeasiasta jota useissa maissa suunnitellaan. Hän sanoi tietävänsä ettei liioin Hollanti ajattele memorandumia, joskaan hän tietysti ei voinut mitään garanteerata toisen maan hallituksesta. Hän ei ollut varma edes siitä että Lontoon hallitus tulisi laatimaan memorandumien, ainakin hän sanoi saaneensa Lontoosta tällaisia ennakkotietoja.

Pääasiallisimpana syynä siihen että Belgian hallitus näin menettelee, hän piti sitä seikkaa että Belgian hallitus

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ei usko sellaisia Kansainliiton paktin amendements voitavan Genève'issä hyväksyä että Kansainliiton jäsenvaltioiden parlamentit yksimielisesti ne ratifioisivat. Omasta puolestani luulen että Belgian hallitus, katsoen maansa arkaan asemaan ja tulevaan 5-valtion konferenssiin, ei tahdo etukäteen sitoa osennettaan lähitulevaisuudessa tapahtuvia tärkeitä päätöksiä silmälläpitäen.

Aivan päinvastoin kuin moni muu, LANGEHOVE luuli ensi syksyn Assemblen tulevan rauhallisemmaksi ja vähemmän tärkeäksi kuin oli edellinen. Hän arveli että tultaisiin tyytymään varsin yleiseen henkeen laadittuihin puheisiin, muutosehdotusten jäädessä toistaiseksi valiokuntien tutkittaviksi.

Hän jätti avoimeksi kysymyksen voitaisiinko interpretatiivista tietä ehkä päästä tuloksiin, niinkuin Ranskassa toivotaan, mutta antoi minun samalla aivan selvästi ymmärtää ettei hän pitänyt Ranskan hallituksen regionaalista suunnitelmaa helpostikaan realisoitavana.

Kun tulin maininneeksi saaneeni Genève'issä sen käsityksen että eräät valtiot - nimiä mainitsematta - Kansainliiton viimeistalvisen epäonnen pelottamina ehkä ovat alttiit jopa heikentämään kollektiviteetin heille asettamia velvollisuuksia entismallisen individuaalisen neutraliteetin hyväksi, luuli hän ilmeisesti minun tarkoittavan sitä puhetta, jonka Belgian ulkoministeri SPAAK 20/7 piti Brysselin kansainvälisen sanomalehtimiesliiton banquetissa ja joka on herättänyt, kuten tunnettua, suurta huomiota sekä Belgiassa että sen ulkopuolella ja aikaansaanut melkoista pahennusta Belgian sosialistien taholta. Ikäänkuin puolustautuakseen LANGENHOVE sa-

noi tämän puheen ei merkitsevän mitään orientation muutosta Belgian ulkopoliitikassa eikä mitään pyrkimystä vapautua Kansainliiton sille asettamista velvollisuuksista. Mutta Belgian hallitus ei toiselta puolen aio missään tapauksessa suostua sellaisiin kansainvälisen asemansa presisioineihin jotka voisivat näitä velvollisuuksia lisätä. Hän alleviivasi, tämän kantansa ymmärtämiseksi, että esim. Englanti, joka Locarnossa oli garanti, nyt itse hakee turvallisuutensa garantiaa.

LANGENHOVE ei kieltänyt että tilanne Belgiassa nyt on aivan toinen kuin v. 1914, jolloin koko maa, kieliki-
syyksestä riippumatta, oli yhtenä miehenä valtiollaan takana.

Kuulin vähän myöhemmin Puolan Bryssel-lähettiläältä, jonka kanssa sain tilaisuuden parisen tuntia jutella, ^{x)} että Belgiassa yleinen mielipide, sosialisteja ja äärimmäisiä sanktionisteja lukuunottamatta, kannattaa SPAAKia, joka muuten on sosialisti!, ja että hänen mielestään SPAAK ei ollut puhunut muuta kuin minkä BECK jo neljä vuotta sitten lausui, herättäen silloin suurta pahennusta menissa Europan maissa. Hän kertoi myös, mikä minulta lomani aikana oli jäänyt huomaamatta, että Lontoon kolmenvallan konferenssi ja yleensäkin sen yhteydessä olevat kysymykset ovat Belgiassa herättäneet suurta huolestumista, että van ZEEELAND Genève'istä palatessaan piti senaatissa suuren puheen jonka veroista pessimisminä Belgiassa on harvoin kuultu ja että kaiken tämän seurauksena on Belgiassa havaittavissa selvä pyrkimys "ulos" Genève'in liian ju-

---

x) Olimme jo Berliinissä parin vuoden kuluessa viikaveljet.

ridisesta systeemistä.

Lähetän eri kirjeessä Brysselin LE SOIR-lehdessä tänään olleen pääkirjoituksen joka käsittelee SPAAKin puheita ja ylläkosketeltuja kysymyksiä tavalla joka mielestäni hyvin vastaa tilannetta. Tämä kirjoitus on selvästi viralliselta taholta inspiroitu. Siinä koetetaan tosin heikentää SPAAKin puheen herättämää levottomuutta mutta tosiasiaa ei kielletä. Puolan lähettiläs väitti että VAN ZEELAND on SPAAKin puheen kannalla.

Tämän lisäksi tulee että Belgiassa parastaikaa toimiva suuri puolustuskomitea pari päivää sitten hyväksyi eräitä päätöslausemia jotka selvästi tähtäävät ranskalais-belgialaista sotilassopimusta v. 1920 vastaan ja joiden mukaan Belgian puolustuksen tulee välttää kaikkea mikä voisi antaa sille leiman olla tähdätty jotain "erikoista maata" (lue: Saksa) vastaan.

Kun en ollut kuin yhden päivän Brysselissä jäivät tietysti huomioni vajanaisiksi, mutta se minkä yllä olen kertonut ei jätä epäilyksen varaa. Kaikista vakuutuksista huolimatta Belgian ulkopoliitikassa on tapahtunut orientoitumisen tarkistus jota ei voi sanoilla kaunistaa. Totean että siksi korkeassa asemassa olevan herran kuin ulkoministeriön secrétaire général'in suusta lausuttuina eräät yllämainitut sanat saavat erikoisen taustan.

Rexistien lehti saarnaa tietysti joka palstallaan Ranskan kansanrintamaa vastaan, vaikuttaen siten osaltaan yleiseen mielipiteeseen joka jollei muuta niin ainakin kiinnittää huomiota siihen minkä rexistien johtaja sanoo. Mutta muissakin

belgialaisissa piireissä on Ranskassa äskettäin tapahtunut sosialinen keikahaus herättänyt epäluuloja jotka eivät voi olla vaikuttamatta Belgian ulkopolitiikan muovailuun.

Ulkoministeri SPAAK oli lomalla joten häntä en voinut tavata. Luulen kuitenkin ettei hän olisi uskaltanut puhua edes siksi avoimesti kuin teki LANGENHOVE.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C17.

ASIA:

Brüsselissä olevan lähetystön rap. n:o 10.

Ministeri Holma.

Parisi 7/11-36.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2417-617

Pariisissa marraskuun 1936 p:nä 1936.

Ulkoasiainministeriö		
No 58/88		
10/11.36-32		
KYHMA	OSASTO	ASIA
5	607	

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Belgiasta n:o 10, joka käsittelee aihetta:

Viimeiset tapahtumat Brysselissä.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Pariisi ssa 7 p:nä marras kuuta 1936.

Asia: Viimeiset tapahtumat Brys-
selissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
58/88 h.c. 13 36		
10/11.36-2		
YHTEÄ	LUKIJAT	ASIA
5	017	

Olen parissa aikaisemmassa raportissani kiinnittänyt huomiota siihen miten Belgian "rakkaus" Ranskaan viime vuosi-
na on ollut vähenemässä ja viittaa erikoisesti raporttiini
Bryssel n:o 8, jonka kirjoitin pistädyttäni päiväksi viime
elokuun alussa Brysselissä kuulostelemassa millä tavalla Bel-
gian hallitus suhtautui Kansainliiton paktin reformisuunnitel-
miin (kuten muistettaneen Belgian hallitus ei esittänyt mitään
promemoriaa tästä asiasta Kansainliiton pääsihteerille ennen
määräaikaa). Uuden ulkoministerin sosialisti SPAAKin tunnettu
puhe heinäkuussa ja se minkä minulle sanoi ulkoministeriön
secrétaire général suurlähettiläs van LANGENHOVE olivat selviä
preluudeja sille mikä viime viikkoina on kypsytetty teoksi.

Genève'issä, missä Suomen ja Belgian valtuuskunnat
asuiivat samassa hotellissa, saattoi myös selvästi huomata, var-
sinkin kun ajattelee Belgian aikaisempien valtuuskuntien akti-
viteettia Kansainliiton keskustassa, että Belgian valtuuskunta
tällä kertaa hakeutui eräänlaisen reservoidun muurin taakse
haluamatta liiaksi esiintyä näyttämöllä. Ilmeisesti valtuuskunnal-
la oli ohjeet tähän suuntaan, vaikken uskaltaisi väittää ku-
ninkaan puheen jo silloin olleen "jumalissa" valmisteltu.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Tiedän varmoista lähteistä että koko yleiskokouksen aikana Ranskan mutta myös Englannin valtuuskunnat koettivat vaikuttaa belgialaisiin tämän reservoidun kannan höllentämiseksi nimenomaan silmälläpitäen tulevia n.k. Locarno-neuvotteluja, joihin nähden varsinkin kulissikeskusteluissa belgialainen valtuuskunta osoitti, kuten nyt perästäpäin tosin hyvin ymmärtää, huomiota herättävää kylmyyttä. Minun persoonallinen käsitykseni on että Léon BLUM ainakin osaksi tämän vuoksi itse tuli alas Genève'iin. Oli miten oli, tosiasiana pysyy että Belgian valtuuskunnan johtaja ulkoministeri SPAAK lähti Genève'istä Léon BLUMin saapumisen aattona, joten nämä molemmat valtiomiehet, huolimatta sosialistisesta yhteisymmärryksestään, eivät Genève'issä tulleet persoonalliseen kosketukseen.

Kun sitten lähemme erittelemään kysymystä siitä, mikä aiheutti sellaisen itsessään harvinaisen tapahtuman kuin oli kuninkaan tunnettu deklaratio, niin täytyy meidän ottaa huomioon koko joukko julkisesti enemmän taikka vähemmän tunnettuja tosiasioita.

Olen aikaisemminkin viitannut siihen että Belgian nuori kuningas ei erikoisesti rakasta Ranskaa. Hän sai sodan aikana pakolaisena kasvatuksensa Englannissa, jonne hänen sympatiansa tänä päivänä ensi kädessä menevät.

Tämän lisäksi kuningas omaa erikoisia sympatioja "nuoriin". Van ZEEELAND itse on "Louvainin nuoria katolisia." Voi ymmärtää että hän pelkää joutua koko elämäkseen vanhojen puoluemiesten leikkikaluksi. Kerrotaan että hän jo valtaistuimelle noustessaan itse kirjoitti valtaistuinpuheensa jonka hän piti vannoessaan valansa.

Nuoruutensa muistot maansa kauheasta tilasta, jolloin perivihollinen piti käsissään pientä nurkkaa lukuunottamatta Belgian koko territorin, pakottaa luonnollisesti nuorta kuningasta ponnistamaan kaikkensa jottei hänen hallituskauteensa sellainen onnettomuus uusiutuisi. Jo viime kevättalvesta van ZEELAND kuten muistettaneen aikaansa ranskalais-belgialaisen sotilassopimuksen tarkistuksen, sekin enteellinen tapaus, ja senjälkeen on kehitys selvästi kulkenut siihen suuntaan että Belgian on päästävä irti sellaisista sopimuksista, jotka sen auttamattomasti veisivät Euroopassa ehkä puhkeavien sotilaallisten mylläköiden keskipisteeksi.

Näin pitkälle on helppo seurata belgialaisten ajatuksenjuoksua. Mutta omasta puolestani myönnän että pidä varomattomana päästää kuninkaita puhumaan. Kuninkaita ei saisi asettaa aktuaalisen politiikan näyttämölle kaikkien katsottavaksi ja arvosteltavaksi. Eihän Skandinavian tai Englannin kuninkaita tai Hollannin kuningatarta tällaisia puheita päästetä pitämään. Jos kerran monarkia maassa on vallalla, sitä ei saa vaarantaa, eksponoida. En uskalla vastata kysymykseen oliko kuningas itse tähän halukas vai tahtoivatko hänen lähimmät neuvonantajansa ehkä täten piillottua majesteetin selän taakse tai kuningasta hyväkseen käyttämällä vahvistaa omaa asemaansa. Brysselissä käydessäni kuulin kuitenkin että kuninkaan puheen tarkoitus ensi sijassa oli tällä tavalla edesauttaa palvelusajan pidennysehdotuksen (12:sta 18:aan kuukautteen) hyväksymistä, koska ehdotuksen arvostelijoilta täten si-
dottiin kieli ja kynä.

Oli miten oli, kuvaavaa on että heti puheen jälkeen

hallituksen jäsenten puheiden ja sanomalehtien kautta tuli pakko sen merkitystä vähentää ja sen monia epäselviä sanamuotoja kommentoida. Ei voi liioin väittää että puolustuskykyms kuninkaan puheen kautta olisi estynyt joutumasta sekä parlamentissa että lehdistössä yleisesksi keskusteluaiheeksi.

Mutta näistä huomautuksistani huolimatta on todettava että kuninkaan populariteetti on tavattomasti lisääntynyt. Iskusana "Belgia belgialaisille" onkin niitä jotka kaikissa maissa määrättyissä oloissa aina saavat massat mukaansa.

Luonnollista on että ranskalais-venäläinen pakti on osaltaan ollut vaikuttamassa siihen käsityskantojen muutokseen jota kuninkaan puhe edustaa, mutta luulen sittenkin että tämä näkökohta on toisarvoinen, ehkäpä jopa tekosyy, ja että kehitys joka tapauksessa olisi kulkenut tähän tulokseen. Mieluummin uskoisin että Belgiassa on pelätty Ranskan sosiaalisten sisäisten olojen, ilkeäluontoisten lakkojen y.m. leviävän Belgiankin alueelle, joka teollisuusmaana on tällaisille tarunnoille erittäin altis.

Ei tule myöskään ihmetellä että Belgiassa, joka on tuntenut pitkän ja vaikean talouspulan - joka ei vielä ole lopussa - ja joka paraikaa on kiihkeiden jopa intohimoisten puoluetistelujen näyttämönä, laajoissa piireissä voimakkaan valtiovallan tarpeellisuutta tehostetaan. Belgian nykyinen heterogeeninen hallitus, missä istuu puolitusinaa sosialistia, antaa näille huutajille ilmaa. Tosi asia on että Belgiassa usein kuulee sanottavan: kunpa meillä olisi HITLER! Sellaiset henkilöt kuin esim. senaatin presidentti LIPPENS on suoranaisesti HITLERin ihailija ja tekee avoimesti propagandaa Belgiassa

natsismin puolesta. Tiedän myös että Belgian takäläinen uusi suurlähettiläs, joka vuosi sitten tuli Berliinistä, omaa suuria sympatioja siellä vallitsevaa régimeä kohtaan.^{x)} Kaikkia näitä mielialoja ovat tietysti myös saksalaiset hyvin osanneet käyttää. Saksan uusi lähettiläs von RICHTHOFEN, joka tuli noin vuosi sitten Tanskasta Brysseliin, on erittäin miellyttävä mies joka varmasti osaa ammattinsa.

Tällä en mitenkään ole tahtonut sanoa että osassa Belgia^a olisi äkkiä syntynyt sympatioja perivihollista vaan ainoastaan siellä vallitsevaa régimeä kohtaan. Sitäpaitsi sodan jäljet alkavat umpeutua ja uusi polvi katsoo Belgiassakin asioita toisin. Sen voi sanoa, että Belgian sympatiat nykyään jakautuvat tasaisemmin kuin ennen Ranskan, Englannin ja Saksan kesken, mistä tosiasiaista itsestään selviää uusi ulkopoliittinenkin suunta.

Olen ihmetellyt erästä Wickham STEEDIN äskettäin julkaisemaa copyright-artikkelia, jossa hän rohkenee väittää että Belgian kuninkaan esiintymiseen olisi vaikuttanut se seikka että Saksan yleisesikunta olisi antanut Belgialle jonkinlaisia ta-keita siitä että Saksan mahdollinen hyökkäys länteen ei tule tapahtumaan sitä kautta. Tämä STEEDIN "ensi vaikutelma" kunin-kaan puheesta on sikälikin kummallinen ettei ole helppo uskoa Saksan yleisesikunnan tai minkään muun yleisesikunnan tahansa

x)

Suhteitteni vuoksi tähän miellyttävään diplomaattiin toivoisin että tätä seikkaa herrat virkaveljeni käsittelisivät täysin luottamuksellisesti.

antavan milloinkaan tällaisia etukäteistakeita, jotapaitsi se olisi herättänyt Sveitsissä, joka kuten Herra Ulkoministeri paremmin kuin minä tietää nykyään on eräänlaisen militaristisen hengen vallassa, suurta levottomuutta.

Ranskan hallitus ja lehdistö on alusta pitäen ottanut puheen ja siitä aiheutuvat tapaukset rauhallisesti. Quai d'Orsayn directeur politique koetti vakuuttaa minulle että tapaus ei Ranskan ulkoministeriölle tullut yllätyksenä. Kuitenkin tiedän että ulkoministeri DELBOS kuninkaan puheen jälkeisenä päivänä eräälle suurlähettiläälle, joka sen minulle kertoi, ilmaisi huolestumisensa.

Ranska saa melkoiselta osalta syyttää itseään siitä että näin on käynyt. Vissi ylimielisyys pienempää kohtaan ja halu pakottaa oma tahtonsa toisille, ovat seikkoja jotka sodan jälkeen ovat olleet voiton saaneen Ranskan kansan eri piireissä huomattavissa mutta jotka sen parempi nyt alkavat vähentyä. Aivan epäonnistuneena on pidettävä sitä taktikkaa jota Ranskan hallitus on noudattanut valitessaan diplomaattinsa Brysseliin. Minun aikanani siellä on ollut viisi suurlähettilästä, joista ainoastaan CORBIN, joka vuoden siellä oltuaan siirtyi Lontooseen, on nykyisiä mittoja täyttävä mies. Kaikki muut ovat olleet vanhoja, senillejä, uskottoman vähän elastisia miehiä, joille Bryssel on ollut viimeinen mukava virkapaikka kotimatkan lyhyiden vuoksi! Pari vuotta sitten lähetettiin ambassaadineuvokseksi Brysseliin mies tšekäläisen ulkoministeriön kauppaosastolta, jonka kanssa minulla on ollut paljon tekemistä ja jonka järeät luonteenominaisuudet eivät lainkaan sopineet Belgiaan. Aivan oikein kuulun-

kin erään Belgian ulkoministeriön virkamiehen suoraan valittavan tuon ranskalaisen diplomaatin ylimielistä käyttäytymistapaa.

Toiselta puolen on myös sanottava että belgialaiset itse pitkin matkaa ovat asettaneet vaatimuksensa Ranskan kanssa käydyn kaupan suhteen erittäin korkeiksi. Jokaiseen ranskalaiseen ehdotukseen se on asettunut non possumus-kannalle. Muistan itse miten kerran silloinen ulkoministeri HYMANS Kamerissa, kun siellä häntä syytettiin belgialais-ranskalaisten kauppasuhteiden vaikeutumisesta, selvin numeroin esitti että Belgian vienti Ranskaan ei koskaan ole ollut niin edullinen kuin pulavuosina, mikä pitää paikkansa. Mutta ranskalaiset tekivät sen virheen että todella vaikeissa olosuhteissa kaupallisesti taistelevan Belgian vaatimuksia kohdeltiin turhanpäiväisellä pikkumaisuudella. Kiintiö- y.m. politiikka on vapaakaupalle kuitenkin suurin piirtein uskollisina pysyneitä belgialaisia loukannut ehkä vielä enemmän kuin meitä pohjoismaita.

x   x

On oikeus kysyä mitä Belgia tekisi jos Saksa huomennsen kimppuun hyökkäisi. Eikö sen olisi pakko huutamalla pyytää apua sekä Lontoosta että Pariisista? Eikö neutraliteetti, johon se nyt pyrkii, ole tosiallisesti sama kuin se tilanne joka vallitsi 1914 Saksan hyökkäyksen edellä? (Ehkäpä juuri nämä näkökohdat ovat aiheuttaneet STEEDin äskennämainitun "vaikutelman".)

Belgian lehdistö ei aluksi rakastanut puhua eräästä seikasta, joka tietääkseni Lontoon ja Pariisin kanslioissa on

ollut vakavan keskustelun alaisena, nimittäin siitä onko Belgia omin turvin tarpeeksi vahva puolustamaan Kongoa, jos esim. Saksa siellä pyrkisi alueenjaolle. Kuulin hyvästä lähteestä, että Englannin hallitus olisi antanut Brysselin ymmärtää, että sellaisessa tapauksessa Belgian hallitus ei voi laskea Lontoon apuun. Tietysti on mahdotonta sanoa etukäteen, onko vaiko ei Lontolla ja Pariisilla syytä tai hyötyä auttaa - le cas échéant - Belgiaa Kongon puolustamisessa, koska ei kukaan etukäteen voi sanoa minkä yleisen konstellation vallitessa sellainen tapaus sattuisi. Mutta tosiasiana pysyy että tämä arka kysymys on viime viikkoina ollut Belgian hallituksen harkittavana. On kuvaavaa että Belgian lehdistö eräänä päivänä demen-toi äsken mainitsemani tiedon, todistaen sillä juuri että sen täytyi rauhoittaa kansaa.

Belgiahän on kahden keskenään ristiriitaisen konseption uhri: se on Euroopassa, huolimatta asemastaan, pieni tai keskisuuruinen valtio; mutta Kongonsa kautta se on suurvalta. Afrikassa voi puhua Belgian empirestä. Onko, konseptiona, neutraali empire mahdollinen? Brysselissä eräässä kansanomaisessa teatterissa, jonka koko ohjelma on poliittinen, lauletaan refränginä: "Oi Belgia, ovatko käsivartesi tarpeeksi pitkät?"

Ensimmäinen näkyvä reaktio Ranskan puolelta oli sotaministerin ja yleisesikuntapäällikön äskettäinen matka pohjoisra-jalle, jolle matkalle annettiin ilmeisesti tahallisesti varsin huomattava reklaami. Joka päivä annettiin lehdille deklaratioita, joissa ilmoitettiin kansalle että varustukset pohjoisessa Bel-gian rajalla ovat täysin riittävät. Tästä huolimatta tullaan Maginot-linjaa nyt jatkamaan Dunkerqueen saakka, johon tarkoituk-

seen huomattavia summia heti on myönnetty. Näistä puhtaasti sotilaallisista kysymyksistä tulee raportoimaan eversti KARHU, joka piakkoin lähtee joksikin aikaa Belgiaan.

Tässä saakoon kuitenkin sijansa seuraava huomautus, joka on yhtä paljon poliittinen kuin sotilaallinen, että näet Belgian uuden "neutraliteetin" kautta kysymys Englannin lentopuolustuksesta saa kokonaan toisen aspektin. Ei ole näissä olosuhteissa kummastuttavaa että Englannin hallitus, mikä ilmeni sekä kuninkaan valtaistuinpuheesta parlamentin avajaisissa että ulkoministeri EDENin puheesta parlamentissa toissapäivänä, entistä selvemmin pitää kiinni uuden "Locarnon" syntymisestä, joka näkökohta saa uutta valaistusta myöskin Puolan ulkoministerin tänään alkavan Lontoon-vierailun kautta.

x

x

x

Kysymys joka näissä olosuhteissa itsestään asettuu vastattavaksemme ja johon ei ole ollut helppoa saada tyydyttävää vastausta on seuraava: merkitseekö kuninkaan puhe Belgian irtautumista tähänastisista kansainvälisistä sitoumuksistaan? Mikäli olen voinut virallisista ja puolivirallisista tiedonannoista, selityksistä ja kommentaareista ymmärtää, Belgian hallitus ei ole ainakaan vielä irtisanoutunut mistään kansainvälisestä sitoumuksestaan. Myönnän että minun on vaikea ymmärtää mitenkä nämä molemmat seikat: kuninkaan puhe ja hallituksen myöhemmin otteita virallinen kanta, ovat täysin sopusuhteiset keskenään. Luulen että on selvintä että liitteeksi panen sen puheen jonka ulkoministeri SPAAK 27/10 sosialistikongressissa,

missä häntä ehdisteltiin - Belgian sosialistipuoluehan ei halua kuulla puhuttavan luopumisesta Genève'in kollektiviteetista - piti selvittääkseen Belgian hallituksen virallista ulkopolitiikkaa.

Tässä puheessa, joka selvästi sanoo Belgian kyllä pitävän jatkuvasti kiinni sitoumuksistaan mutta vaativan erinäisiä selvityksiä näiden sopimusten sisällykseen, ihmetyttää minua juuri se kohta, jossa hän puhuu Kansainliiton paktin reformin välttämättömyydestä, koska Belgian hallitus ei käyttänyt sille tarjoutuvaa tilaisuutta hyväkseen esittääkseen viime kesänä Kansainliiton pääsihteerille, kuten muut tekivät, missä suhteessa se katsoo paktin vaativan selvitystä.

Puheen jälkeisenä päivänä olin Brysselissä ulkoministeri SPAAKin puheilla ja keskustelimme hyvän puolen tuntia osaksi Venäjän oloista ja meidän suhtautumisestamme naapureihimme - sain siten tilaisuuden antaa exposén meidän orientoitumisestamme - osaksi Belgian uudesta ulkopolitiikasta. Ministeri SPAAK sanoi minulle tällöin, sen lisäksi mitä hän puheessaan edellisenä päivänä oli lausunut, että hän erikoisesti on tahtonut Belgian hallituksen kantana tuoda julkisuuteen että 16 §:n ollessa nykyisellään ilman interpretatiivisia selvityksiä hän ei voi edesvastuulleen ottaa sellaisten sitoumusten jatkuvaa ylläpitämistä jotka voivat johtaa siihen että hänen maansa joutuu vihollisjoukkojen taikka ystäväjoukkojen temmellyskentäksi.^{x)} Hän ei asettanut regionaalista systeemiä vastustamaan, miltei päinvastoin, mutta vain sillä ehdolla että läpi-

x)

Näin puhui minulle myös Belgian täkäläinen suurlähettiläs.

kulkuklauseli ei automaattisesti saa astua voimaan vaan ai-
noastaan mikäli asianomainen hyökkäyksenalainen maa sellaista
pyytää.

Kun pari päivää myöhemmin olin ulkoministeriön pääsih-
teerin suurlähettiläs van LANGENHOVEN^{x)} puheilla, jouduimme kohta
näihin kysymyksiin, jolloin puhuteltavani jossain määrin des-
avuo^{x)} päällikkönsä, sanoen suoraan että "artikla 16 on
SPAAKille keppihevonen" samoin kuin regionaalisen läpikulkuklause-
lin ei-automaattinen voimaanastuminen. Kun pyysin lisäselitystä
näihin seikkoihin, LANGEHOVE oli ensimmäinen myöntämään että
pieninkin koskeminen artiklaan 16 vie meidät miltei varmasti
kaaokseen.

Kun ottaa huomioon että kuningas otti ulkoministerik-
seen SPAAKin, jonka mielialan hän tässä asiassa ennestään
tunsi, eikä VANDERVELDEN^{x)} jonka kiinnipitäminen kollektiviteetis-
ta ja suhteista Ranskaan on tunnettu, ymmärtää toiselta puo-
len kuninkaan puheen ja SPAAKin Genève-kylmyyden, sekä toisel-
ta puolen sen ristiriidan joka täten on syntynyt tämän uuden
kannen ja sen vanhan traditionaalisen Genève-kannen välillä,
jota LANGEHOVE edustaa. Lienee vaikeata vielä tänään sanoa -
ainakin sen joka ei pysyväisesti asu Brysselissä - mihinkä
tämä dualismi on lopulta kehittyvä.

x

x

x

x)

Senjälkeen kuin olemme olleet yhdessä Genève'issä hän on
entistä avomielisempi keskusteluissamme.

En voi lopettaa tätä raporttia, vaikka se on venynyt pitkäksi, luomatta lyhyttä katsausta Belgian sisäiseen tilanteeseen tällä hetkellä, koska, kuten jo alussa sanoin, Belgia parhaillaan kulkee vaikean sosiaalisen pulan läpi. Nuori rexismi, DEGRELLEN johtama uusi liike, josta aikaisemmin olen tehnyt selkoa ja jonka sisäisestä luonteesta ja ulkonaisesta ohjelmasta ei ole paljoa lisättävänä, on aikaansaanut voimakkaan järjestyksen, joka on jakamassa yhteiskunnan kuten muuallakin kahtia. Vaikkei DEGRELLE-liikettä eo ipso voi kutsua natsismiksi, on sillä kuitenkin paljon yhteistä tämän kanssa. Tosin uskonnollisissa kysymyksissä DEGRELLE on aivan antinatsi, ymmärtäen hyvin ettei hän katolisessa Belgiassa, kaikkein vähemmän flaamilaisalueella saa uusia opetuslapsia käyttämällä anti-uskonnollisia vetonumeroita.

Rexismi oli vaalien jälkeen pysynyt muutaman aikaa jossain määrin varjossa kun äkkiä noin kuukausi sitten DEGRELLE teki liiton flaamilaisten nationalistien kanssa, joiden pyrkimyksenä on ainakin aikaansaada federatiivinen Belgia, mikäli eivät pyri vielä pitemmälle.^{x)} Tämä allianssi on pannut kaikki muut puolueet takajaloilleen ja pakottanut heidät vanhojen arvojen uusarviointiin. Hallitus ymmärsi heti vaaran ja päätti panna kovan kovaa vastaan, mihinkä hän sai etsimättömän tilaisuuden kun Rex uhkasi marssia toissasunnuntaina Brysseliin 250,000-miehisenä aaltona. Hallitus kielsi kuten tunnet-

x)

Väitetään että ennen tämän liiton syntymistä DEGRELLE kävi Berliinissä m.m. Wilhelmstrassella. DELBOS sanoi minulle että on olemassa valokuvallista todistusaineistoa tästä käynnistä.

tua tämän mielenilmauksen. Menin siksi sunnuntaiksi vartavas-
 ten Brysseliin ja saatan omin silmin nähneenä todeta että
 sunnuntai muodostui Rexille täydelliseksi fiaskoksi. Hallitus
 oli ryhtynyt laajoihin toimenpiteisiin - joiden efektiivisyyt-
 tä eräissä piireissä vallan turhanpäiten ilkuuttiin, sillä jos
 jotain todella olisi "tapahtunut" olisivat nämät samat piirit
 ensimmäisinä moittineet hallitusta heikkoudesta! - ja onnistui
 siinä täydellisesti saaden myös ukko ylijumalalta suurimman
 osan päivää kestäneen rankkasateen muodossa odottamatonta ja
 erittäin vaikutuksellista apua! Tällä en tahdo sanoa että
 rexismi siitä on vähentynyt, sillä sen kannattajia tapaa kai-
 kissa piireissä ja sellaisissakin piireissä joissa sitä ei
 odottaisi. DEGRELLE on näet koonnut ympärilleen kaikki maan
 tyytymättömät ja niitä on herra paratkoon suuressa teollisuus-
 maassa aina lukuisasti. Hänen häikäilemätön pelottomuutensa
 käydä tunnettujenkin johtajien moraalien kimppuun - hänellähän
 ei tähän saakka ole ollut siitä mitään riskiä - on mysti-
 fioinut eräät kansankerrokset kerrassaan. Hyvin suuri kannatus
 on rexismillä pienten ja keskivirkamiesten keskuudessa, jotka
 Belgiassa ovat tunnetusti huonosti palkatut. Näiden apu solu-
 tustyössä on tietysti hänelle erittäin arvokas.

Sauraavaksi sunnuntaiksi signaloidut mielenosoitukset
 jäivät kokonaan pitämättä, joka myös on todistus siitä että
 hallitus edelleen on tilanteen herra.

DEGRELLEstä olisi tullut marttyyri, jollei hän olisi
 menetellyt niin päättömän tyhmästi. Kaiken kaikkiaan oli kor-
 keintaan 6000 - 7000 rexistiä 250,000 sijasta saapunut Brysse-
 liin, mutta hänen täytyi näille uskollisille viimeiseen saakka

osoittaa uskaltavansa vastustaa hallitusta, mistä johtuu että hän itse provosoi vangitsemisensä. Kun hänet vielä päästettiin samana yönä vapaaksi eikä ainoakaan hänen miehistään edes haavoittunut - rexistit tosin koettivat provosoida edes vähäsen verta, siinä onnistumatta - niin oli päivä sataprosenttisesti hallituksen. Koko näyttämöllepano meni siten täysin myttyyn. Siinä sateessa kävellessäni tulin ajatelleeksi tunnettuja sanoja "Rex regi rebellis", jonka vapaasti käänsin suomeksi: "Tällä kertaa Rex teki itselleen karhunpalveluksen!"

Mutta hallituksen voitto paralysoitui kohta sen kautta että sen oma jäsen, sosialisti VANDERVELDE (terveydenhoidon ministeri), puolueen vanha tunnettu old man, jossain kokouksessa seuraavana päivänä piti puheen jossa hän sanoi: "Jos minun on valittava kommunismin ja fascismin välillä, minä valitsen kommunismin". Suurempaa karhunpalvelusta hän ei omalle hallitukselleen voinut tehdä. Asettamalla kysymyksen näin hän teki itsensä syyppäksi juuri siihen samaan mistä hän syyttää sekä Moskovaa että HITLERiä, nimittäin että nämä ponnistelevat saadakseen maailman kierimään vain kahden maailmankatsomuksen ympäri. VANDERVELDEN puheen jälkeen Rex sai kohta useita tuhansia lisäjäseniä.

Belgian puolueolot ovat näinollen mahdollisimman risaiset. Vanha kunnianarvoinen mutta petrifioitunut katolinen puolue hajoaa alkutekijäihinsä. Tämä ei ollut odottamatonta eikä varmaankaan itsessään Belgian tulevaisuudelle vaarallista, päinvastoin se puhdistaa aikaisempaa luonnotonta tilannetta. Mutta odottamatonta oli että sen piti tapahtua nuoren ohjelmattoman

Rexin osaksi oikeutettujen, osaksi epäoikeutettujen hyökkäysten kautta. Jos kuningas puheellaan, kuten monissa piireissä on sanottu, tarkoitti tehdä myönnytyksiä flaameille ja Rexille - myönnytys jonka merkitys on siinä että molemmat pyrkivät irti Ranskasta - on pelättävissä että hän laski väärin ja että hän tällä tavalla vain lisäsi näiden ekstreemien ruokahalu. Vastaus olikin välitön: pari päivää puheen jälkeen DEGRELLE tunsu itsensä tarpeeksi vahvaksi uskaltakseen ajatella marssia Brysseliin. Tätä päätöstä oli myös omiaan provosoi- maan SPAAK itse joka heti kuninkaan puheen jälkeen piti puheen, jossa hän myötämielisesti kommentoi kuninkaan puhetta mutta samassa hengenvedossa kävi voimakkaasti Rexin kimppuun esittäen sen vaarallisemmaksi maalle kuin on kommunismi.

Enempätä en tällä kertaa uskaltaisi sanoa ja keik- kein vähimmin ennustella. Mutta varmana pidän että jos hal- litus antaa hiemankaan perään ja osoittaa heikkoutta, DEGRELLE on toteuttava uhkauksensa lakaista pois koko hallitus ja yk- sintein koko parlamentti ja ottaa käsiinsä valta. Luulen et- ten erehdy kun väitän että tämä oli Rex-sunnuntain valmiste- lijoiden sisäisin ajatus jo siksi päiväksi, mikä myös selit- tää hallituksen pelkäämättömät otteet.

Tulemme siis näkemään lähiaikoina kiihtyvää taistelua alaa voittavan flaamilais-rexistisen liiton toiselta puolen ja vanhojen puolueiden tosin ontuvan yhteistyön toiselta puolen välillä. Siitä saanemme tilaisuuden vielä monasti raportoida.

x

x

x

Huomaan että ylläolevassa on jäänyt pari seikkaa mainitsematta.

Belgian hallituksen toimenpiteistä Rex-sunnuntain johdosta parlamentti antoi hallitukselle luottamuslauseen. Äänestyksessä vain 41 ääntä 202:sta edusmiehestä annettiin hallitusta vastaan. Hallituksen parlamentaarinen selkänaja on siis täysin turvattu.

Kuningas piti toissapäivänä uuden puheen, joka käsiteli yksinomaan sisäpoliittisia seikkoja ja jonka selvänä tarkoituksena oli huomauttaa DEGRELLElle ja hänen kannattajilleen että intohimojen jatkuva kiihoittaminen ei voi viiedä muuhun kuin kaaokseen.

Eräät lehdet ovat väittäneet DEGRELLEN saaneen rahoja Saksasta. Tätä ei ole voitu todistaa yhtä vähän kuin on voitu todistaa että DEGRELLE vastapalvelukseksi olisi luvannut Eupenin ja Malmédyn palauttamisen Saksalle.

Sensijaan tiedän että eräät teollisuusmagnaatit, ennenkaikkea tunnettu SOLVEY häntä ovat rahallisesti kannattaneet.

Poliittisille oloille on kuvaavaa että puoluejohtajat harva se päivä pitävät julkisia puheita, mikä omalta osaltaan todistaa tilanteen kiihtyneisyyttä.

Holma.

"Est-il vrai que la Belgique renonce aux principes de la sécurité collective et de l'assistance mutuelle? Non!

Je reste partisan de la sécurité collective et de l'assistance mutuelle. Si elles pouvaient être complètement réalisées, elles seraient les plus sûrs moyens d'assurer la Paix.

Mais, ministre des Affaires étrangères, je ne veux pas engager sur ce seul principe, l'existence de la Belgique.

Je continue à m'incliner devant l'idéal que la Société des Nations représente. Mais je dois m'incliner aussi devant les faits. Le système de la S.D.N. est apparu comme inefficace au cours des derniers mois.

Quand je songe à l'Ethiopie, j'ai des remords. Non pas parce que nous avons levé les sanctions. Mais parce que l'Ethiopie a basé son attitude presque exclusivement sur les principes de sécurité collective. Et si la Société des Nations n'avait pas ~~existé~~ existé, l'Ethiopie existerait sans doute encore.

Car le Négus n'aurait pas basé sa défense sur des principes qui ont fait faillite. Il aurait cherché des compromis.

Comment, dans ces circonstances, peut-on demander à notre pays de baser sa sécurité uniquement sur la sécurité collective et l'assistance mutuelle.

J'espère que cette idée grandira, que les peuples finiront par comprendre l'idéal. Mais forcé de résoudre le problème aujourd'hui, j'entends me placer sur le terrain des réalités.

Par conséquent, tout en continuant notre collaboration à Genève, il faut songer à ce que nous allons faire quand les pourparlers en vue d'un pacte occidental se précisent.

A l'heure actuelle, on ne peut plus affirmer que le discours que j'ai prononcé - ou le discours du Roi - constituait une rupture des traités.

C'est faux, et je défie quiconque à le chercher dans les textes.

Nous continuerons à faire face à nos engagements, jusqu'au moment où nous serons arrivés à de nouveaux instruments diplomatiques sûrs.

quelques explications encore.

Rien n'est aussi grave en politique étrangère que d'avoir des instruments diplomatiques peu clairs. Ce qui m'effraie, c'est que certains articles du Pacte de Genève n'ont pas encore reçu leur interprétation définitive.

Je vous demande: si nous étions entraînés dans un conflit et si nous étions forcés d'entrer dans de longues discussions diplomatiques, ne devrions-nous pas être effrayés?

Il faudra préciser tout ce qui reste vague et indécis. La Belgique entend respecter sa signature et ses engagements, mais elle veut savoir ce qu'elle signe et à quoi elle s'engage.

Ceci dit, est-ce que beaucoup des malentendus qui ont existé ne sont pas dissipés?

quel pauvre argument que celui qui consiste à dire que notre politique est mauvaise parce que tel l'approuve et tel la combat.

Je pourrais vous dire que la réaction favorable de certains pays n'a été provoquée que par d'autres réactions. Laissons ces arguments trop simplistes. Tâchons de comprendre, et les malentendus seront vite aplanis. Et nous serons unis parce que nous voulons, tous, un système diplomatique qui peut assurer la paix à notre pays."